

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722
«Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»

Критерії розроблено у форматі **12-бальної шкали** з конкретизацією когнітивних процесів, навчальної діяльності, самостійності, комунікації та стабільності прояву вмінь. Вони орієнтовані на оцінювання **результатів навчання**, визначених Державним стандартом і конкретизованих у навчальній програмі. МОН наголошує на компетентнісному характері оцінювання та праві вчителя добирати доцільні методи й інструменти оцінювання.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
1 / початковий	Розпізнає окремі історичні події, постаті, пам'ятки, поняття за зразком. Має фрагментарні уявлення про окремі періоди історії України.	Відтворює окремі факти або назви за безпосередньої допомоги. Виконує найпростіші завдання на встановлення відповідності.	Потребує постійної допомоги, пояснення та покрокового супроводу.	Відповідає на прості запитання після стимулювання, може назвати окремий історичний факт.	Уміння виявляються епізодично, переважно за безпосередньої допомоги вчителя.
2 / початковий	Розрізняє окремі історичні події, дати, постаті, території та поняття. Відтворює окремі факти з опорою на зразок.	Виконує прості завдання на визначення дати, події, історичної особи, роботу з ілюстрацією або картою за інструкцією.	Працює за детальною інструкцією, потребує допомоги під час встановлення причинно-наслідкових зв'язків.	Дає короткі відповіді, використовує окремі історичні терміни, бере участь у роботі за підтримки.	Уміння виявляються зрідка у знайомих ситуаціях.
3 / початковий	Відтворює окремі факти, поняття та хронологічні відомості. За допомогою встановлює прості зв'язки між подіями та історичними діями.	Виконує нескладні завдання за алгоритмом: визначає подію за джерелом, працює з простою хронологічною шкалою, знаходить інформацію на карті.	Частково працює самостійно, але потребує допомоги під час аналізу джерела та формулювання висновку.	Висловлює просте судження про історичну подію, відповідає на запитання вчителя.	Уміння виявляються періодично під час стандартних завдань.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
4 / середній	Розуміє основні історичні поняття, визначає істотні ознаки подій і явищ, розрізняє причини та наслідки на елементарному рівні.	Відтворює основний зміст навчального матеріалу, працює з хронологією, історичною картою, ілюстраціями та нескладними джерелами за відомим алгоритмом.	Виконує типові завдання за інструкцією, частково контролює правильність відповіді.	Формулює прості історичні судження, використовує базову термінологію, бере участь у парній роботі.	Уміння виявляються регулярно у стандартних навчальних ситуаціях.
5 / середній	Пояснює основний зміст історичних подій і явищ, визначає прості причинно-наслідкові зв'язки, характеризує діяльність окремих історичних постатей.	Аналізує нескладні історичні джерела, визначає хронологічну послідовність, показує історико-географічні об'єкти на карті, виконує типові завдання.	Самостійно виконує основну частину роботи, звертається по допомогу у складніших випадках.	Пояснює власну відповідь, використовує історичні поняття, слухає думки інших, бере участь у спільному обговоренні.	Уміння виявляються регулярно під час типових завдань.
6 / середній	Аналізує історичні події за визначеними ознаками, встановлює причинно-наслідкові та хронологічні зв'язки, порівнює окремі історичні явища.	Самостійно працює з картою, хронологічною таблицею та нескладними писемними й візуальними джерелами; формулює короткі обґрунтовані висновки.	Визначає послідовність основних дій, перевіряє результат, виправляє очевидні помилки.	Послідовно пояснює хід міркувань, аргументує окремі твердження, конструктивно взаємодіє з іншими.	Уміння виявляються стабільно у типових і частково змінених ситуаціях.
7 / достатній	Аналізує історичні процеси, встановлює причинно-наслідкові, хронологічні та просторові зв'язки, порівнює події, явища та діяльність історичних діячів.	Самостійно працює з різними видами історичних джерел, картою та хронологією; застосовує знання для пояснення нових, але близьких до вивчених ситуацій.	Самостійно планує основні етапи роботи, добирає необхідну інформацію, контролює результат.	Аргументовано висловлює історичні судження, бере участь у дискусії, враховує позиції інших.	Уміння виявляються систематично в більшості навчальних ситуацій.
8 / достатній	Порівнює історичні процеси та явища, аналізує різні позиції щодо	Критично опрацьовує кілька історичних джерел, визначає їхню	Самостійно обирає спосіб виконання завдання, знаходить і виправляє	Веде змістовний історичний діалог, аргументує власну	Уміння виявляються часто, стабільно та в

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
9 / достатній	історичних подій, визначає взаємозв'язки між політичними, економічними, соціальними та культурними чинниками.	інформаційну цінність, зіставляє інформацію карти, тексту, статистичних і візуальних матеріалів.	помилки, перевіряє достовірність висновків.	позицію, порівнює різні погляди, конструктивно співпрацює.	різних видах навчальної діяльності.
	Критично аналізує історичні процеси, оцінює взаємодію чинників, розрізняє факт, судження та інтерпретацію, робить обґрунтовані висновки на основі джерел.	Самостійно досліджує історичну проблему, зіставляє різні джерела, аргументовано пояснює суперечливі історичні питання, використовує карту й хронологію як інструменти дослідження.	Планує повний хід роботи, визначає критерії перевірки інформації, здійснює самооцінювання та коригує власні висновки.	Переконливо аргументує позицію, веде дискусію на основі історичних фактів і джерел, коректно ставиться до інших поглядів.	Уміння виявляються систематично, стійко та в більшості складних ситуацій.
	Глибоко аналізує історичні процеси та явища, інтегрує знання з різних тем, виявляє закономірності, оцінює роль історичних чинників і наслідки подій.	Самостійно виконує складні аналітичні, дослідницькі та проєктні завдання; критично опрацьовує різні типи джерел, формулює аргументовані історичні висновки.	Повністю самостійно планує дослідження, визначає стратегію роботи, контролює та коригує всі етапи.	Чітко й логічно презентує результати, переконливо захищає власну позицію, ефективно працює в команді.	Уміння виявляються постійно та в різноманітних навчальних, дослідницьких і практичних ситуаціях.
11 / високий	Синтезує знання з різних періодів історії України, критично оцінює історичні інтерпретації, виявляє складні взаємозв'язки між подіями, процесами та явищами.	Самостійно проводить історичне дослідження, зіставляє різні джерела й позиції, створює аргументовані аналітичні продукти, моделі, презентації або проєкти.	Демонструє високий рівень самоорганізації, самоконтролю та рефлексії, самостійно визначає критерії якості власного дослідження.	Координує спільну роботу, аргументовано дискутує, конструктивно розв'язує суперечності, допомагає групі досягати спільного результату.	Уміння виявляються постійно, впевнено та результативно у нових і нестандартних ситуаціях.
12 / високий	Демонструє системне, критичне та творче історичне мислення.	Творчо розв'язує складні історичні проблеми, проводить комплексні	Повністю самостійно визначає мету, методи, послідовність і критерії	Вільно й аргументовано комунікує з історичних питань, переконливо	Уміння виявляються постійно, комплексно, творчо та

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
	Самостійно інтегрує знання, формулює й перевіряє гіпотези, критично оцінює джерела та історичні інтерпретації, робить самостійні обґрунтовані висновки.	дослідження, інтегрує текстові, картографічні, статистичні, візуальні та інші джерела, створює оригінальні дослідницькі та проєктні продукти.	дослідження, здійснює глибоку рефлексію, оцінює достовірність та обґрунтованість власних висновків.	презентує результати, критично аналізує альтернативні позиції та сприяє продуктивній командній роботі.	результативно в навчальних, дослідницьких, практичних і нестандартних ситуаціях.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Для історії України особливого значення набувають **робота з історичним часом і простором, аналіз джерел, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, аргументація та формування власних історичних суджень.**

Рівень	Загальна характеристика навчальних досягнень учнів з історії України
Початковий (1–3 бали)	Учень/учениця має фрагментарні уявлення про історію України, окремі події, дати, історичні постаті, поняття та пам'ятки. Розпізнає й називає окремі історичні об'єкти за зразком або за допомогою вчителя. Відтворює прості факти, виконує елементарні завдання з хронології, картою чи історичним джерелом за зразком. Потребує істотної підтримки під час встановлення зв'язків між подіями, визначення їхніх причин і наслідків та формулювання висновків.
Середній (4–6 балів)	Учень/учениця розуміє основний зміст історичного матеріалу, знає основні події, поняття, дати та історичних діячів. Визначає хронологічну послідовність подій, локалізує їх на карті, характеризує окремі історичні явища. За відомим алгоритмом працює з текстовими, візуальними та картографічними джерелами. Встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки, порівнює окремі події та явища, формулює нескладні висновки. Виконує типові завдання переважно самостійно, у складніших ситуаціях потребує ситуативної допомоги.

Рівень

Загальна характеристика навчальних досягнень учнів з історії України

Достатній (7–9 балів)

Учень/учениця **впевнено аналізує історичні події, явища та процеси**, встановлює причинно-наслідкові, хронологічні й просторові зв'язки. Порівнює історичні події, процеси та діяльність історичних постатей, визначає їхні спільні й відмінні риси. Самостійно працює з різними видами історичних джерел, зіставляє інформацію, визначає її значущість, формулює обґрунтовані висновки. Застосовує історичні знання у змінених ситуаціях, аргументовано висловлює власні судження, бере участь у дискусіях і дослідницьких та проєктних роботах.

Високий (10–12 балів)

Учень/учениця демонструє **системне, критичне й творче історичне мислення**. Глибоко аналізує історичні процеси, інтегрує знання з різних тем і періодів історії України, встановлює складні взаємозв'язки між політичними, економічними, соціальними та культурними чинниками. Критично оцінює історичні джерела, розрізняє факт, судження та інтерпретацію, порівнює різні історичні позиції. Самостійно формулює проблемні питання, висуває припущення, обґрунтовує висновки, проводить дослідницьку та проєктну діяльність. Переконливо аргументує власну позицію, коректно працює з альтернативними поглядами та творчо застосовує історичні знання в нових, практичних і міжпредметних ситуаціях.

Основні предметні орієнтири для оцінювання з історії України

Під час оцінювання доцільно комплексно враховувати, наскільки учень/учениця:

- **знає та розуміє історичну хронологію**, послідовність і тривалість подій;
- локалізує історичні події та явища в просторі, працює з історичною картою;
- характеризує історичні події, явища, процеси та діяльність історичних постатей;
- встановлює **причинно-наслідкові, хронологічні та просторові зв'язки**;
- порівнює історичні події, процеси, явища та постаті;

- аналізує текстові, речові, візуальні, картографічні, статистичні та цифрові історичні джерела;
- розрізняє **історичний факт, судження, оцінку та інтерпретацію**;
- визначає авторство, мету, контекст і достовірність історичного джерела;
- формулює аргументовані історичні судження та висновки;
- використовує історичну термінологію;
- пояснює взаємозв'язки політичних, економічних, соціальних і культурних процесів;
- усвідомлює зв'язок історії України з європейським та світовим історичним процесом;
- розуміє значення історичної пам'яті, культурної спадщини, прав і свобод людини;
- бере участь у **дискусіях, дослідницьких і проєктних роботах**;
- аргументовано презентує результати власної діяльності;
- здійснює самооцінювання, рефлексію та коригування власної навчальної діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

3 ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ • НУШ

12 балів • 12 рівнів навчального поступу • редактований Word-формат

Рівень	Бал	За когнітивними процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації та взаємодії	За частотою вияву вмінь
Початковий	1	Розпізнає окремі факти, події та постаті всесвітньої історії за допомогою вчителя; не завжди розуміє зміст історичної інформації; припускається суттєвих помилок у відповідях.	Виконує прості завдання за зразком: визначає дату, подію, постать або окрему історичну деталь лише з допомогою.	Працює лише за постійної допомоги та контролю вчителя.	Відповідає на запитання лише після спонукання; майже не бере участі в обговоренні історичних подій.	Виявляє історичні вміння в окремих випадках.
Початковий	2	Розпізнає окремі елементи історичної інформації; відтворює частину відомостей про події, явища та постаті, припускаючись змістових помилок.	Виконує прості репродуктивні завдання за зразком: знаходить дату, подію, постать, територію або окремий факт.	Потребує постійної допомоги вчителя під час роботи з історичним матеріалом.	Реагує на запитання, але не завжди відповідає по суті; не виявляє зацікавленості в обговоренні.	Виявляє вміння епізодично.
Початковий	3	Відтворює за зразком окремі факти всесвітньої історії, називає події, явища, постаті; відповідає на прості запитання, припускаючись помилок.	Виконує прості завдання за поданим зразком: визначає послідовність подій, знаходить інформацію в джерелі або на карті.	Працює з історичним матеріалом лише за допомогою вчителя; потребує постійного контролю.	Відповідає на запитання за спонуканням; майже не долучається до обговорення.	Виявляє вміння в окремих ситуаціях.
Середній	4	Відтворює основний зміст історичних подій і явищ; знаходить у джерелі відповіді на прості запитання; визначає окремі факти та дати.	Виконує типові завдання за зразком: визначає час, місце, учасників і перебіг окремих історичних подій.	Працює з історичними матеріалами за допомогою вчителя; виконує частину завдання самостійно.	Долучається до обговорення за ініціативою інших; відповідає коротко.	Виявляє історичні вміння епізодично.
Середній	5	Розуміє основний зміст історичних подій; характеризує окремі постаті та явища; формулює прості висновки за опрацьованим матеріалом.	Виконує репродуктивні завдання за алгоритмом: визначає причини, наслідки, значення подій; знаходить підтвердження в джерелах.	Виконує завдання з частковою допомогою вчителя; користується картою, хронологією та запропонованими джерелами.	Підтримує діалог, ініційований іншими; висловлює просте ставлення до історичних подій або постатей.	Виявляє вміння епізодично.
Середній	6	Застосовує знання про історичні події, явища й постаті; визначає основні причини та наслідки; встановлює прості хронологічні й причинно-наслідкові зв'язки.	Виконує частково-пошукові завдання за зразком; працює з історичними джерелами, картою, таблицями; добирає факти для підтвердження висновку.	Працює під керівництвом учителя; звертається по допомогу за потреби.	Підтримує діалог; висловлює готовність до взаємодії, бере участь у груповому обговоренні.	Виявляє вміння епізодично.
Достатній	7	Аналізує історичні події та явища; визначає їхні передумови,	Виконує окремі дослідницькі завдання; працює з історичними	Працює переважно самостійно, за потреби звертається до	Долучається до обговорення; аргументує окремі думки; готовий до	Виявляє вміння постійно в типових ситуаціях.

		причини й наслідки; характеризує діяльність історичних постатей, встановлює взаємозв'язки.	джерелами та картою; розв'язує типові проблемні завдання.	вчителя; співпрацює в групі.	взаємодії.	
Достатній	8	Порівнює історичні події, явища та постаті; аналізує інформацію з різних джерел; встановлює причинно-наслідкові та просторові зв'язки.	Виконує типові дослідницькі завдання; аналізує історичні документи, карти, статистичні й візуальні матеріали; знаходить підтвердження власних думок.	Самостійно планує частину роботи; активно співпрацює з учасниками групи, виконує визначені завдання.	Ініціює комунікацію за потреби; порівнює різні погляди; бере участь у пошуку спільного рішення.	Виявляє вміння постійно в типових ситуаціях.
Достатній	9	Аналізує історичні події та процеси комплексно; порівнює різні історичні явища й постаті; інтерпретує інформацію джерел та формулює обґрунтовані висновки.	Виконує дослідницькі та частково-пошукові завдання; добирає аргументи й історичні факти для підтвердження власної позиції.	Працює самостійно та активно співпрацює з іншими під час виконання типових і нетипових завдань.	Ініціює та підтримує обговорення; аналізує позиції інших; аргументовано висловлює власну думку.	Виявляє вміння постійно в типових і окремих нетипових ситуаціях.
Високий	10	Узагальнює та систематизує інформацію про історичні події, явища й процеси; встановлює зв'язки між подіями, постатями, епохами та суспільними змінами.	Виконує дослідницькі й творчі завдання; самостійно аналізує історичні джерела; пропонує способи розв'язання проблемних історичних завдань.	Організовує власну роботу; активно співпрацює в групі; аналізує результати власної діяльності.	Ініціює комунікацію; конструктивно реагує на думки інших; аргументовано обстоює власну історичну позицію.	Виявляє історичні вміння системно в типових і нетипових ситуаціях.
Високий	11	Оцінює історичні події, явища та процеси з різних позицій; порівнює історичні інтерпретації; робить самостійні обґрунтовані висновки.	Виконує творчі та дослідницькі завдання; пропонує різні способи розв'язання проблем; використовує історичні джерела як аргументи.	Планує та організовує власну навчальну діяльність; конструктивно взаємодіє в групі; оцінює власний результат.	Активно ініціює та підтримує дискусію; оцінює позиції інших; розвиває й аргументує власні історичні судження.	Виявляє вміння системно в типових і нетипових ситуаціях.
Високий	12	Глибоко аналізує та оцінює історичні події, процеси й джерела; самостійно формує обґрунтовану позицію; встановлює причинно-наслідкові, хронологічні, просторові та міжкультурні зв'язки.	Виконує складні дослідницькі й творчі завдання; пропонує оригінальні способи розв'язання нестандартних проблем; аргументовано оцінює історичні процеси.	Повністю самостійно планує, організовує та оцінює власну діяльність; прогнозує результати й визначає подальший навчальний поступ.	Виступає модератором дискусії; аргументовано відстоює позицію, враховує думки інших, надає конструктивний зворотний зв'язок.	Виявляє сформовані історичні та предметні вміння системно в типових і нетипових ситуаціях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722
«Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»

Критерії адаптовано саме до предметної специфіки громадянської освіти: робота з інформацією, критичне мислення, аргументація, аналіз суспільних явищ, правова й громадянська компетентності, участь у дискусіях, співпраця та відповідальне прийняття рішень.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
1 / початковий	Розпізнає окремі факти, поняття або явища громадянської освіти лише за допомогою вчителя. Виявляє фрагментарне розуміння навчального матеріалу.	Виконує лише окремі найпростіші завдання за зразком або безпосередньою допомогою вчителя.	Потребує постійної допомоги, пояснення й стимулювання. Не може самостійно організувати роботу.	Відповідає на окремі запитання. У взаємодії з іншими бере участь лише після спонукання.	Уміння виявляються епізодично, непослідовно, переважно за допомогою вчителя.
2 / початковий	Відтворює окремі факти, терміни, поняття. Розрізняє окремі суспільні явища, але не встановлює між ними зв'язків.	Виконує прості завдання за зразком. Може знайти окрему інформацію у запропонованому джерелі.	Працює переважно за детальною інструкцією. Потребує значної допомоги під час виконання завдань.	Дає короткі відповіді. Може висловити просту думку, але має труднощі з її поясненням.	Уміння виявляються зрідка, переважно у знайомих ситуаціях і за підтримки вчителя.
3 / початковий	Відтворює основні елементи навчального матеріалу. Розпізнає прості причинно-наслідкові зв'язки між громадянськими та суспільними явищами.	Виконує завдання репродуктивного характеру за алгоритмом. За допомогою вчителя визначає основну інформацію в джерелі.	Частково виконує завдання самостійно, але потребує допомоги для перевірки й виправлення помилок.	Відповідає на запитання, бере участь у простій бесіді. Може повторити або доповнити висловлювання інших.	Уміння виявляються періодично, переважно під час виконання типових завдань.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
4 / середній	Розуміє основні громадянознавчі поняття, факти та явища. Встановлює найпростіші зв'язки між ними.	Виконує стандартні завдання за відомим алгоритмом. Знаходить необхідну інформацію в одному-двох запропонованих джерелах.	Працює за інструкцією, частково контролює власну діяльність.	Висловлює власну думку з опорою на запитання або підказки. Дотримується базових правил спілкування.	Уміння виявляються досить регулярно у стандартних навчальних ситуаціях.
5 / середній	Пояснює основні поняття громадянської освіти, характеризує суспільні явища та процеси. Визначає очевидні причини й наслідки.	Виконує типові завдання, аналізує нескладні тексти, схеми, таблиці, статистичні матеріали.	Виконує значну частину роботи самостійно, звертаючись по допомогу у складніших ситуаціях.	Аргументує прості твердження, ставить уточнювальні запитання, бере участь у парній та груповій роботі.	Уміння виявляються регулярно під час виконання типових завдань.
6 / середній	Порівнює суспільні явища, визначає їхні причини, наслідки та взаємозв'язки. Розрізняє факти, судження та оцінки у простих інформаційних матеріалах.	Застосовує знання для розв'язання типових громадянських ситуацій. Аналізує запропоновані джерела, формулює висновки.	Самостійно виконує типові завдання, може перевірити результат за визначеними критеріями.	Послідовно висловлює позицію, наводить прості аргументи, конструктивно взаємодіє в групі.	Уміння виявляються стабільно у типових і частково змінених ситуаціях.
7 / достатній	Аналізує суспільні явища та процеси, встановлює причинно-наслідкові зв'язки. Розрізняє достовірну й сумнівну інформацію за визначеними ознаками.	Застосовує знання у нових, але близьких до вивчених ситуаціях. Працює з різними видами інформації, формулює обґрунтовані висновки.	Планує основні етапи роботи, добирає способи виконання завдання, контролює результат.	Аргументовано висловлює думку, сприймає альтернативні позиції, бере відповідальну участь у спільній роботі.	Уміння виявляються систематично та в більшості навчальних ситуацій.
8 / достатній	Порівнює різні позиції та підходи, аналізує аргументи, оцінює суспільні явища з різних перспектив. Робить логічні висновки.	Самостійно аналізує інформацію з кількох джерел, застосовує знання для вирішення проблемних громадянських ситуацій.	Самостійно визначає послідовність дій, добирає необхідні джерела та способи роботи, коригує власну діяльність.	Веде конструктивний діалог, аргументує позицію, ставить змістовні запитання, враховує думки інших.	Уміння виявляються часто, стабільно та в різних видах навчальної діяльності.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
9 / достатній	Критично аналізує інформацію, оцінює аргументи та докази, виявляє маніпуляції й стереотипи. Встановлює складні взаємозв'язки між суспільними явищами.	Розв'язує проблемні завдання, використовує різні джерела інформації, обґрунтовує висновки та пропонує можливі способи розв'язання громадянських проблем. Самостійно досліджує громадянські проблеми, застосовує знання в нестандартних ситуаціях, створює власні аргументовані продукти: дослідження, проекти, презентації, аналітичні матеріали.	Організовує власну діяльність, самостійно визначає інформаційні потреби, перевіряє достовірність результатів.	Переконливо аргументує власну позицію, коректно спростовує необґрунтовані твердження, сприяє конструктивній взаємодії.	Уміння виявляються систематично, стійко й у більшості складних навчальних ситуацій.
10 / високий	Глибоко аналізує суспільні процеси, інтегрує знання з різних тем, критично оцінює джерела та позиції. Формулює самостійні висновки.	Самостійно здійснює комплексний аналіз громадянських проблем, використовує докази, статистику, нормативні та інформаційні джерела, розробляє обґрунтовані рішення.	Повністю самостійно планує, організовує та оцінює власну діяльність. Визначає способи досягнення мети та за потреби змінює стратегію.	Веде змістовну дискусію, демонструє культуру діалогу, переконливо аргументує, сприяє досягненню спільного рішення.	Уміння виявляються постійно, цілісно та в різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях.
11 / високий	Синтезує інформацію з різних джерел, формулює власні гіпотези й висновки, оцінює суспільні проблеми з позицій прав людини, демократії, відповідальності та справедливості.	Ініціює та реалізує самостійні дослідницькі, проєктні й громадянські завдання. Творчо застосовує знання, створює нові способи розв'язання	Виявляє високий рівень самоорганізації, самоконтролю та рефлексії. Самостійно визначає критерії якості власної роботи.	Ефективно модерує обговорення, координує спільну діяльність, поважає різні позиції, допомагає групі досягати спільного результату.	Уміння виявляються постійно, впевнено й результативно в нових та нестандартних ситуаціях.
12 / високий	Демонструє системне, критичне й творче мислення. Самостійно інтегрує знання з різних галузей, оцінює складні суспільні проблеми, прогнозує наслідки рішень,	Ініціює та реалізує самостійні дослідницькі, проєктні й громадянські завдання. Творчо застосовує знання, створює нові способи розв'язання	Повністю самостійно визначає мету, планує діяльність, добирає ресурси, здійснює моніторинг і рефлексію результатів,	Демонструє високий рівень громадянської комунікації: аргументовано веде дискусію, медіує суперечки, об'єднує учасників для спільної	Уміння виявляються постійно, комплексно, творчо та результативно в навчальних, проблемних, практичних і

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
	формулює оригінальні та обґрунтовані висновки.	проблем, обґрунтовує практичні пропозиції.	відповідально приймає рішення.	мети, конструктивно взаємодіє з різними позиціями.	наближених до реального життя ситуаціях.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Рівень навчальних досягнень	Загальна характеристика
1–3 бали — початковий	Учень/учениця має фрагментарні уявлення про суспільство, державу, права людини, громадянські цінності та демократичні процеси. Розпізнає окремі поняття й факти за зразком, відтворює їх із допомогою вчителя. Виконує прості завдання за запропонованим алгоритмом, потребує постійної підтримки під час роботи з інформацією та аналізу суспільних ситуацій.
4–6 балів — середній	Учень/учениця розуміє основні поняття громадянської освіти, відтворює навчальний матеріал, розпізнає основні суспільні явища та процеси. За алгоритмом працює з текстовою, візуальною та статистичною інформацією, визначає права й обов'язки громадян у типових ситуаціях. Висловлює власну думку з опорою на запитання вчителя, бере участь у парній та груповій роботі.
7–9 балів — достатній	Учень/учениця демонструє достатній рівень громадянознавчих знань, пояснює суспільні явища та процеси, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, порівнює різні позиції. Самостійно працює з різними джерелами інформації, аналізує суспільні ситуації, застосовує знання про права людини, демократію, громадянське суспільство та відповідальність. Аргументує власну позицію, бере активну участь у дискусіях і спільній діяльності.

**Рівень
навчальних
досягнень**

Загальна характеристика

**10–12 балів —
високий**

Учень/учениця демонструє глибокі, системні та усвідомлені знання з громадянської освіти. Критично аналізує суспільні явища, інформацію та різні громадянські позиції, виявляє причинно-наслідкові зв'язки, оцінює достовірність інформації. Самостійно застосовує знання у нових і проблемних ситуаціях, аргументовано відстоює власну позицію, пропонує шляхи розв'язання суспільних проблем. Виявляє громадянську відповідальність, толерантність, готовність до співпраці, участі в житті громади та демократичних процесах.

Орієнтири для оцінювання з громадянської освіти

Під час визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці доцільно комплексно враховувати:

1. **Знання та розуміння** громадянських, правових, соціальних, політичних і економічних понять.
2. **Уміння працювати з інформацією** — знаходити, відбирати, систематизувати, порівнювати та перевіряти інформацію з різних джерел.
3. **Критичне мислення** — розрізняти факти, судження, оцінки, аргументи й маніпулятивні повідомлення.
4. **Аналіз суспільних явищ** — установлювати причини, наслідки, взаємозв'язки та можливі способи розв'язання проблем.
5. **Аргументацію** — формулювати власну позицію та підтверджувати її фактами, прикладами й доказами.
6. **Громадянську компетентність** — розуміти права та обов'язки людини і громадянина, принципи демократії, верховенства права та відповідальності.

7. **Комунікацію і взаємодію** — вести діалог, дискусію, працювати в парі та групі, поважати різні погляди.
8. **Самостійність** — планувати роботу, приймати рішення, контролювати й оцінювати власний результат.
9. **Практичне застосування знань** — переносити набуті знання та вміння на реальні й змодельовані громадянські ситуації.
10. **Рефлексію** — оцінювати власні дії, визначати труднощі та шляхи подальшого вдосконалення.

Такий формат дозволяє використовувати таблицю безпосередньо у **навчальній програмі, календарно-тематичному плануванні, матеріалах учителя та документації щодо оцінювання.**

Критерії оцінювання навчальної діяльності учнів з правознавства

Рівень	За когнітивним и процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації і взаємодії	За частотою вияву умінь
Початковий 1-3 бали	1 бал: сприймає базову інформацію про право та державу від вчителя, намагається відповідати на прості запитання з допомогою, припускаючи суттєвих помилок. 2 бали: розпізнає частину правової інформації у тексті підручника чи ілюстраціях, спроби відповісти містять значні логічні та термінологічні помилки. 3 бали: відтворює за зразком фрагменти правової інформації (наприклад, називає кілька прав дитини), відповідає на запитання за текстом з помилками у визначеннях.	1 бал: виконує лише окрему частину найпростіших навчальних дій за наданим юридичним зразком. 2 бали: виконує прості навчальні дії (наприклад, підкреслює правові терміни в тексті) виключно за наданим шаблоном. 3 бали: виконує базові репродуктивні завдання у робочому зошиті за готовим алгоритмом або зразком.	1 бал: долучається до індивідуальної або групової діяльності лише за безпосередньої участі вчителя; потребує постійного зовнішнього контролю. 2 бали: працює в класі лише за прямої допомоги вчителя та постійного спонукання до роботи. 3 бали: долучається до діяльності з допомогою вчителя; потребує періодичного зовнішнього контролю та нагадувань.	1 бал: уникає комунікації, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не цікавиться спільним обговоренням. 2 бали: мінімально реагує на звернення під час обговорення правових ситуацій, не зважає на юридичні думки інших учасників. 3 бали: уникає активної комунікації на уроці, проте може вислухати коротке повідомлення однокласників без виявлення власної позиції.	1-3 бали виявляє вміння та знання базових понять лише в окремих випадках.

Середній 4-6 балів	4 бали: відтворює основну правову інформацію (наприклад, визначення держави, норми права), знаходить у тексті прями відповіді на прості запитання. 5 балів: застосовує інформацію з підручника, формулює за змістом отриманих юридичних відомостей окремі прості запитання. 6 балів: застосовує правову інформацію для розв'язання простих вправ, формулює уточнювальні запитання за змістом нормативних відомостей.	4 бали: виконує типові репродуктивні завдання за правовим зразком чи алгоритмом роботи з підручником. 5 балів: виконує репродуктивні завдання (наприклад, заповнює просту схему структури закону) за алгоритмом. 6 балів: виконує частково-пошукові завдання (наприклад, здійснює пошук конкретної статті в Конституції України) за наданим орієнтиром.	4 бали: долучається до навчальної діяльності з допомогою вчителя; виконує частину завдання в мікрогрупі з допомогою інших учнів. 5 балів: працює під керівництвом педагога; виконує спільне завдання в групі з частковою допомогою та підказками однокласників. 6 балів: виконує індивідуальну роботу або завдання в групі відповідно до своїх обов'язків, за потреби самостійно звертається по допомогу.	4 бали: включається в правову комунікацію за ініціативою інших; реагує на звернення не завжди по суті; взаємодіє з групою формально. 5 балів: підтримує діалог на правову тематику, ініційований іншими; взаємодіє з мікрогрупою пасивно. 6 балів: виявляє готовність до взаємодії, проте не завжди діє активно під час колективного обговорення юридичних кейсів.	4-6 балів виявляє правові вміння та здатність відтворювати інформацію епізодично.
Достатній 7-9 балів	7 балів: самостійно знаходить потрібну інформацію в нормативно-правових актах (НПА), перетворює один вид інформації в інший (текст	7 балів: виконує окремі дослідницькі завдання за узгодженим алгоритмом, розпізнає стандартні правові ситуації та розв'язує їх	7 балів: долучається до правової діяльності з опосередкованою допомогою вчителя, конструктивно співпрацює під час роботи в юридичній групі.	7 балів: долучається до комунікації переважно з ініціативи інших; виявляє готовність до обговорення правових питань, формулює запитання. 8 балів: за	7-9 балів виявляє вміння постійно в типових ситуаціях та під час вирішення стандартних правових завдань.

	у схему) за зразком. 8 балів: зіставляє і порівнює за заданою ознакою правову інформацію з різних джерел права (наприклад, проступок і злочин). 9 балів: самостійно аналізує правову інформацію, юридичні факти та норми, отримані з різних офіційних джерел.	відомим способом. 8 балів: виконує типові правові дослідження, вирізняє правопорушення з-поміж запропонованих життєвих ситуацій, вирішує їх. 9 балів: виконує типові дослідницькі правові завдання; вибирає з-поміж кількох варіантів законні способи розв'язання юридичних ситуацій.	8 балів: активно співпрацює з іншими учасниками групи, самостійно визначає та виконує свої завдання в командній роботі. 9 балів: активно співпрацює з іншими під час виконання як типових, так і нетипових юридичних завдань за мінімальної підтримки вчителя.	потреби ініціює комунікацію; порівнює правові позиції учасників обговорення; бере активну участь у пошуку юридичних рішень. 9 балів: ініціює комунікацію; аналізує позиції інших, розвиває юридичні ідеї ієших здобувачів освіти; порівнює думки, наводить чіткі правові аргументи.	
Високий 10-12 балів	10 балів: узагальнює правову інформацію, отриману з різних нормативно-правових актів та юридичних джерел. 11 балів: оцінює правову інформацію та вчинки осіб, отримані з різних джерел та НПА, за наданими юридичними критеріями. 12 балів:	10 балів: виконує дослідницькі та окремі творчі правові завдання (юридичне моделювання); пропонує альтернативні законні способи розв'язання проблем. 11 балів: виконує складні дослідницькі та творчі правові завдання; пропонує різні законні способи розв'язання	10 балів: долучається до організації роботи юридичної групи / активно співпрацює для досягнення цілей; аналізує власні правові дії та дії команди. 11 балів: планує та організовує правову співпрацю в групі; конструктивно взаємодіє, обґрунтовує власні юридичні дії та дії групи.	10 балів: ініціює комунікацію, конструктивно реагує на правові думки інших; самостійно пропонує юридичні ідеї та обстоює їх у дискусії. 11 балів: активно ініціює та підтримує правову комунікацію; оцінює юридичні позиції інших та власну позицію в обговоренні, розвиває думки учасників. 12 балів: виступає посередником (медіатором/судд	10-12 балів виявляє правові вміння системно як у типових, так і в нестандартних юридичних чи життєвих ситуаціях.

	самостійно та критично оцінює правову інформацію і юридичні факти, отримані з різних (зокрема суперечливих) правових джерел.	проблемних ситуацій і вирішує їх кількома шляхами. 12 балів: виконує творчі завдання; пропонує різні законні способи розв'язання нестандартних юридичних кейсів, аргументуючи свій вибір статтями законів.	12 балів: усвідомлено діє в нестандартних юридичних ситуаціях, оцінює правові ризики; обґрунтовує й оцінює свої дії; ініціює співпрацю, оцінює внесок кожного.	ею) у правовій комунікації; формує власну лінію юридичного обґрунтування; надає конструктивний зворотний зв'язок.	
--	--	--	---	---	--